

(1994) Sme č. 222, 26. 9.

Vo voľbách 1994 sa rozhoduje o geopolitickom zaradení Slovenska

Ladislav Kováč

Bolo nás pár, čo sme pred voľbami 1992 upozorňovali, že to budú voľby osudové, lebo sa v nich rozhodne o bytí či nebytí Československa. Varovali sme pred politikmi, ktorí zneistených voličov priťahovali siláctvom, no ktorým chýbalo to, bez čoho dnes politiku robiť nemožno: znalosti práva a ekonómie. Plus civilizované správanie. Vytýkalo sa nám, že zbytočne strašíme. Nestrašili sme. Voľby vyhral Jánošík a jeho družina. Voličom sa vystatoval, že Čechov „dokope do federácie“. Po voľbách mu na predvádzanie svalov ostali necelé dva dni: pár chmatmi ho Václav Klaus položil elegantne na lopatky. Slovensko vypadlo z najperspektívnejšieho postkomunistického štátu.

Do volieb 1992 vstupovalo na Slovensku šesť strán a hnutí, ktoré boli jednoznačne za spoločný štát. Nedokázali sa však zjednotiť do jednej strany, ba ani vytvoriť volebnú koalíciu. Desiat percent racionálnych voličov ich chcelo podporiť. Dezorientovaní, svoje voličské hlasy rozdelili medzi všetkých šiestich: tak nešťastne, že ani jedna zo šiestich strán a hnutí neprekročila päťpercentný prah potrebný pre vstup do parlamentu. Prepadnuté hlasy posilnili HZDS a SDE.

Čo by sa bolo stalo, keby tieto hlasy boli odovzdané strane jedinej, pôsobiacej v SR i ČR, ktorá po voľbách určovala ďalšie smerovanie štátu? Vo federálnej vláde by bolo zasadlo niekoľko slovenských ministrov pripravených brániť spoločný štát. HZDS a SDE by boli mali o 15 poslancov menej. Pätnásť profederálnych poslancov by bolo znemožnilo odhlasovať legálne ukončenie federácie. O udržaní federácie by bolo rozhodlo referendum. Slovensko by bolo vyhlo silnému poklesu životnej úrovne, hlavné boľáčky prechodu k normálnosti by dnes malo za sebou a hrozby, čo nad ním visia, by neexistovali.

Čo sa stalo, neodstane sa. Dostali sme poučku. Biedni sme my žiaci! Na prvý pohľad stav z roku 1992 sa opakuje. Hodne voličov sa opäť chystá dať svoje hlasy Jánošíkovi, aj keď nám už svoje bašovanie predviedol a to, čo pred voľbami vyvádza, zaraďujú zahraničné televízie do svojich humoristických programov. Racionálny volič, ktorému je toto vyčítanie tiež na smiech, no najmä na hanbu, stojí pred neľahkým rozhodovaním: Dať svoj hlas DÚ, ktorá združuje tých, čo z jánošíkovskej družiny zdupkali a tvária sa, že zmúdreli? Vymýšľajú konfedačného čuda, hlásatelia tretej cesty v ekonomike, naozaj si stihli doplniť medzery vo vedomostiach o štáte a ekonomii? A či voliť KDĽ, hnutie, čo sa dnes dušuje svojím európanstvom a pravícovosťou, ktoré však s demontážou Československa začalo, ktoré len ťažko zakrýva svoju náväznosť na Hlinkovu stranu a Tisov štát, ktorého líder považuje liberalizmus za nového nepriateľa po komunizme a bibliu nie ani tak za mravoučnú knihu ako za recept r neomylnnej politiky? „Podľa činov poznáte ich.“ Koho o povahe KDĽ nepresvedčila Čarnogurského neúčast na oslave SNP, či na káhirskej konferencii o populácii škandalózne hlasovanie ministra Brocku proti slobode rozhodovania ženy, sotva uvažuje racionálne. Kto za týmito činmi - a koľko takých už KDĽ urobilo v minulosti! - rozpoznáva nemennosť konzervatívnej ideológie, nemôže dať svoj hlas mužom z SK OI, ktorí múdro teoretizujú o štáte a ekonomike, no svoju politickú naivitu

neopustili: v snahe vstúpiť do parlamentu sa účelovo združili s týmto hnutím, aj keď boli donedávna jeho nekompromisnými kritikmi. Dať svoj hlas SK OI na kandidátke KDĽ znamená v skutočnosti podŕať snahu tých, čo usilujú o moderné demokratické Slovensko a upevniť hnutie, ktoré sa v budúcnosti poslušne postaví proti iným slobodám. Tak teda voliť komunistov v SDĽ, ktorí svojimi činmi znovu a znovu potvrdzujú, že si z čias komunizmu zachovávajú svoj ontologický pragmatizmus: pružní v názoroch, schopní všetkého, oportunní až na kostnú dreň?

Podstatné by sme mali mať na pamäti pri svojom rozhodovaní: voľby 1994 sú znovu osudovými voľbami.

Predstavme si optimisticky: Voľby neumožnia zavedenie Mečiarovej samovlády. Naďalej, pomalúčky, tou najneúčinnějšíou metódou, pokusmi a omylmi, Slovensko bude politicky zrieteľ. Politickú scénu obsadia nakoniec dve približne rovnako silné strany. Jedna, občiansko-liberálna, sa vyvinie z dnešnej „občianskej pravice“, DS a SK OI, možno aj z DÚ (s prižmúrením oka) a z KDĽ. Z toho KDĽ, v ktorom fundamentalistické krídlo bude vytlačené mladými politikmi, čo usilujú o premenu hnutia na modernú stranu. Druhá strana, sociálno-demokratického typu, vyrastie z dnešnej SDĽ: stredná generácia „ľudí zvláštneho razenia“ uvoľní miesto mladým, nepoznačeným podielom na zločinnom režime a nevyškolených v oportunizme.

A teraz scenár bohužiaľ realistickejší: Po voľbách HZDS zostaví koalíčnú vládu so SDĽ. Nerobme si ilúzie - komunisti sa nikdy nerozpakovali obetovať svojich súdruhov, keď im šlo o moc a o kariéru: Gottwald Slánskeho, Husák Dubčeka, Mináč Tatarku, ... (po voľbách doplniť!). Reformy sa zabrzdia, zahraničné investície sa zastavia, na moravsko-slovenských hraniciach sa dobuduje „nezná opona“ a zaháji jej transformácia na oponu železnú. Ekonomické tlaky prinútiť Slovensko urobiť jediný možný krok, ten, čo nedávno museli urobiť Ukrajina a Bielorusko: otvorenie sa Rusku. Rusko, so svojimi imperiálnymi ambíciami, nebude čakať so založenými rukami. Ruská orientácia - najmä ak tam vznikne autoritatívny režim s „duchovnými“ aspiráciami podľa predstáv Solženicyna - bude celkom vyhovovať staromilcom v KDĽ, ktorých hmotársky a nezabožský západ vždy naplňoval znechutením.

Čo robiť?

Táto úvaha je analýzou, nie návodom. Na Slovensku je strana, čo sa názvom i programom hlási k Demokratickej strane, ktorej vo voľbách 1946 vyjadrila dôveru väčšina voličov. Strana s jednoduchou logikou a jednoduchým programom: Slovensko nespadne do východnej priepasti, ak prejde postkomunistickou transformáciou čo najrýchlejšie a ak si s ČR zachová spoločný ekonomický a jednotný duchovný priestor a bude s ňou koordinovať svoju ekonomiku, zákonodárstvo a zahraničnú a obrannú politiku. Racionálne uvažujúcich voličov bolo na Slovensku v r. 1992 desať percent; dnes je ich určite viac. Ak však zopakujú chybu z volieb 1992 a ich voličské hlasy sa rozptýlia, nemusela by sa ani táto strana dostať do parlamentu. Racionálny volič to vie. No nesmie sa podať trauma, čo sužuje každého, kto sa raz popálil: iracionálnej úzkosti, aby sa nepopálil znova. Niet na to dôvodu. Situácia je iná ako bola r. 1992: teraz nejde o výber z dvoch rovnakých alternatív, aké predstavovali ODÚ a ODS (každá z nich vtedy získala po štyri percentá hlasov). Kto „s prižmúrenými očami“, či dokonca „so škripaním zubov“ chce radšej dať svoj hlas KDĽ než by jeho hlas mal prepadnúť, neuvažuje správne: KDĽ (a s ňou SK OI) má účasť v parlamente zaručenú. DS je nie druhou alternatívou, ale jedinou možnosťou. Keď táto strana dostane hlasy všetkých tých občanov, ktorí už majú po krk 1. diletanstva pomiešaného s populizmom, 2. názorovej pružnosti a bezzásadovosti, 3. staromilskej konzervatívnej zadubenosti, dve desiatky poslancov DS by mohli v slovenskom parlamente zohrať podobnú kľúčovú rolu, akú mohli zohrať profederálni poslanci po voľbách 1992. Lenže ak títo poslanci v

budúcom parlamente nebudú, hrozivo sa zvýši pravdepodobnosť, že za štyri roky, čo nás budú deliť od ďalších volieb, Slovensko natrvalo vypadne z demokratickej Európy. Tak ako pred voľbami 1992, ani teraz to nie je strašenie.